

Міністерство освіти і науки України
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Факультет / інститут **філософський факультет**
Кафедра **філософії, соціології і релігієзнавства**

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Філософія Нового часу та Просвітництва»

Спеціальності: 033 Філософія

Галузь знань: 03 Гуманітарні науки

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № __ від “_” ____ 2019 р.

м. Івано-Франківськ - 2019

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу
8. Рекомендована література

1. Загальна інформація.

Назва дисципліни	Філософія Нового часу та ПРосвітництва
Викладач	Радченко Ольга Борисівна
Контакти викладача	0342 59-60-15, 097-566-07-49 psycholograda@gmail.com
Формат дисципліни	Теоретичний курс
Обсяг дисципліни	180 год.

2. Анотація до курсу.

Дисципліна поєднує теоретичні та прикладні аспекти таких галузей знань як «Філософія», «Історія філософії», «Онтологія», «Гносеологія», «Історія культури», та ін.

Навчальна дисципліна «Філософія Нового часу та Просвітництва» дозволить майбутнім філософам досягнути базу знань, вмінь та навичок з цього періоду у контексті курсу європейської філософії. Це дозволить аналізувати особливості і зміст цієї філософії як типу світогляду і прояву культури; внесок провідних мислителів цього періоду в онтологію, гносеологію, антропологію, методологію, філософію історію, етику, політологію та інші науки. Відповідно відбувається теоретичне і світоглядне збагачення майбутніх філософів.

3. Мета та цілі курсу:

Мета Розкрити сутність основних понять та категорій філософії Нового часу та Просвітництва, проаналізувати та осмислити філософські системи і ідеї цього періоду. Вміти використовувати ці знання і навички у контексті сучасних філософських процесів і явищ.

Цілі

- поглибити теоретичні знання з історії становлення та розвитку філософії Нового часу та Просвітництва;
- засвоїти зміст основних філософських вчень вказаного періоду;
  - сформувати навички проведення конкретно-історичного аналізу, порівняння, систематизації, аналізу та синтезу.

4. Результати навчання (компетентності)

Володіння проблематикою філософії Нового часу та Просвітництва.
Знання основних етапів розвитку світової філософської думки та поглядів видатних філософів з цього періоду.
Бути обізнаним та обговорювати поточний стан філософських досліджень.
Використовувати філософську термінологію в усній та письмовій формах рідною чи іноземною мовою.
Менеджмент інформації з філософських наук. Здатність аналізувати та поєднувати інформацію з різних джерел для розгляду відповідних проблем у сфері філософії.
Індивідуальне дослідження філософських проблем.
Аргументувати та захищати власну позицію з ключових проблем сучасної філософії.
Викладацькі здатності. Компетентність навчати студентів бакалаврського рівня на лекційних та семінарських заняттях.
Здатність до поглибленого логічного аналізу міркувань, викладених в усній та письмовій формах.
Розв'язання проблем. Здатність розв'язувати широке коло проблем і задач шляхом розуміння їх фундаментальних основ та використання методів, засвоєних з програми філософії.
Здатність до навчання. Здатність шляхом самостійного навчання освоїти нові сфери, використовуючи здобуті філософські знання.
Результати навчання
Здатність вільно оперувати основними філософськими поняттями та категоріями (C1, C2, C3, C 4, C6)
Поглиблені знання основних етапів розвитку світової філософської думки та поглядів їх представників (C2, C3, C6)
Знання актуальних проблем сучасної філософії та варіантів їх вирішення (C3, C5, C6, C12)
Вміння ідентифікувати філософські ідеї у промовах, текстах, дебатах (C1, C3, C5, C6)
Вміння продемонструвати значення традиційних філософських вчень для розв'язання актуальних соціокультурних, політичних, особистих проблем (C2, C3, C4, C6, C9, C12)
Вміння робити огляд та пошук інформації в спеціалізованій філософській літературі, використовуючи різноманітні ресурси: книги, журнали, он-лайн ресурси (C7, C11)
Здатність здійснити наукове дослідження з філософії (бакалаврського рівня) та представити його аудиторії (C 4, C5, C6, C7, C8, C9, C11, C12)
Вміння писати філософські тексти публіцистичного характеру (C 4, C5, C6, C7, C8, C9)
Здатність презентувати філософські ідеї широкому загалу (C5, C6, C9, C10)
Вміння вільно дискутувати на філософські теми (C1, C2, C3, C 4, C5, C6, C9, C10)
Вміння правильно провадити аргументативний процес (C6, C9, C10, C11)
Вміння виявляти логічні помилки в міркуваннях (C9, C11)

5. Організація навчання курсу.

Обсяг курсу «Філософія Нового часу та Просвітництва»	
Лекції	24

<p>Західно-європейська та українська періодизації ФНЧ.</p>		<p>ред. В. Шинкарука. – К., 1986. (чи інші філософські словники) Філософія : Курс лекцій / За ред. І.Ф.Надольного. Філософія. Курс лекцій: Навч. пос. / Бичко І.В., Табачковський В.Г., Горак Г.І. Філософія: Курс лекцій / За ред. Надольного. – К., 2000. Філософський словник / За ред. В. Шинкарука. К., 1986. Хамітов Н., Гармаш Л., Крилова С. Історія філософії. Проблема людини та її меж. Навч. посібник. К.: Наукова думка. 2000. 272с.</p>			
<p>2. Філософія Френсіса Бекона Вчення про практичність ауки і філософії. Концепція нової науки, спроба її класифікації. Емпіризм як вихідний принцип гносеології Ф.Бекона. 3 шляхи пізнання. Теорія індукції та створення методології експериментального дослідження. Ф.Бекон як засновник новоевропейського матеріалізму. Соціально-філософські погляди Ф.Бекона.</p>	<p>Лк См</p>	<p>Бекон Ф. “Новий Органон” Антологія мировий філософії в 4-х т. – М., 1969. – Т. 1. – Ч.1.</p>	<p>Опрацювати питання теми ; усна відповідь, рецензування, активне слухання Короткий конспект основних ідей вказаного першоджерела</p>	<p>5 3</p>	<p>2 ти ж ні</p>
<p>3. Філософія Рене Декарта (Картезіуса) та його послідовників Раціоналізм як метод пізнання. «Універсальний сумнів» як принцип методологічного скептицизму. Інтелектуальна інтуїція, концепція «вроджених ідей». Дедуктивний метод. Метафізика Р.Декарта.</p>	<p>Лк С</p>	<p>Декарт Рене. Метафізичні роздуми. Міркування стосовно наук. Головні правила методу. / Філософія : хрестоматія (від витоків до сьогодення) : навч. пос. – К.: Знання, 2009. – С.59-73. 3. Мамардашвілі М. Картезіанські роздуми.</p>	<p>Опрацювати питання теми Короткий конспект основних ідей вказаного першоджерела</p>	<p>5</p>	<p>4 ти ж ні</p>

<p>Деїзм. Принцип детермінізму, позиція природного еволюціонізму. Створення природничо-наукової картини світу. Механістичне тлумачення людини і філософії. Людина як єдність 2 субстанцій. Проблема свободи.</p> <p>Соціально-філософські погляди Р.Декарта. Наука як основа суспільного прогресу. Позиція природничого історизму.</p> <p>Оказіоналізм Н.Мальбранша. Містичний пантеїзм. Матеріалістичний напрям: Х.Деруа, Б.де Фонтанель. Атомістична фізика і гносеологія П.Гассенді. Методологія наукового пізнання Б.Паскаля.</p> <p>Критика картезіанського раціоналізму Дж.Віко.</p>					
<p>4. Філософія Т.Гоббса</p> <p>Предмет і функції філософії. Критика картезіанської метафізики. Механістичний матеріалізм і деїзм, гносеологія. Поєднання емпіризму і раціоналізму. Номіналістичний конвенціоналізм. Сутність людини і її свободи. Вчення про суспільство, державу, релігію.</p>	Лк См	<p>Томас Гоббс. Бегемот. Пер. з англ., К.: Абрис, 1996. 336 с.</p> <p>Томас Гоббс. Левіафан, або Суть, будова і повноваження держави церковної та цивільної. Пер. з англ. К.: Дух і Літера, 2000. 600 с.</p> <p><i>Кисельов С.</i> Гоббс Томас // Політична енциклопедія. К.: Парламентське видавництво, 2011. с.149</p>	<p>Опрацювати питання теми.</p> <p>Короткий конспект основних ідей вказаного першоджерела</p>	5 усна відп 3	4 ти ж ні
<p>5. Філософія Бенедикта Спінози</p> <p>Раціоналізм, гносеологічний дуалізм, види знань. Вчення про субстанцію, її атрибути модуси; пантеїстичний монізм. Механістичний</p>	Лк См	<p>Спіноза Б. Теологічно-політичний трактат. Київ, 2003</p>	<p>Опрацювати питання теми за матеріалом лекції і джерелами;</p>	5	2 ти ж ні

<p>суспільно-політична теорія Дж.Берклі. Ідея праці як джерела багатства.</p> <p>Сенсуалізм і скептицизм Д.Юма. Критика понять субстанції, причинності. Сенсуалістична концепція людини. Етичне і політичне вчення. Філософія Д.Юма як теоретична основа англійського позитивізму.</p>					
<p>Модуль 2. Особливості англійського, французького, німецького, американського, українського Просвітництва</p> <p>9. Філософія англійського Просвітництва XVIII ст.</p> <p>Загальна характеристика Просвітництва як ідейного руху XVIII ст. Особливості англійського Просвітництва. Філософія матеріалістів: Дж.Толанд, А Коллінз, Д.Гартлі, Дж.Прістлі. Матерія, її атрибути. Детермінізм і випадковість. Деїзм як релегія розуму. Вчення про свідомість А Коллінза, Д.Гартлі. Захист політичних і громадянських свобод, право народу на повалення деспотичних режимів.</p> <p>Моралістична школа Англії: альтруїзм Шефтсбері, Гатчесона; утилітаризм Мондевіля, моралістична філософія Батлера про зв'язок егоїзму і альтруїзму.</p> <p>Шотландська філософська школа. А Сміт як філософ-мораліст. Філософія «здорового глузду» Т.Ріда.</p>	Лк См	<i>Антологія мирової філософії в 4-х т. – М., 1991. – Т. 2.</i>	Опрацювати питання теми за матеріалом лекції і зазначеними джерелами	5	2 ти ж ні
<p>10. Філософія французького</p>	Лк См	<i>Антологія мирової філософії в 4-х т. – М., 1991. – Т. 2.</i>	Опрацювати питання теми за	5	

<p>Просвітництва.</p> <p>Особливості, діяльність просвітників як ідеологічна підготовка революції. Географічний детермінізм Монтеске. Філософія права. Концепція влади, держави. Принцип релігійної толерантності.</p> <p>Деїстичний матеріалізм Вольтера. Ідея «природної релігії». Свобода, її підстави. Філософія історії.</p> <p>Соціальна філософія Ж.Ж Руссо. Суспільний договір, просвітництво.</p> <p>Особливості та основні представники французького матеріалізму II пол. XVIII ст. Вчення Гольбаха, Дідро, Гельвеція. Соціально-політичні ідеї.</p>		матеріалом лекції і зазначеними джерелами		
<p>11. Філософія Просвітництва у Німеччині</p> <p>Витоки та особливості. Концепція природи. Пантеїзм. Діалектика.</p> <p>Гносеологія: раціоналістична школа Х.Вольфа та її опоненти.</p> <p>Гуманізм: вчення про діяльнiсну людину та її щастя.</p> <p>Філософія історії: вчення Лессінга, концепція історії Й.Гердера. Органічна модель суспільства. Пієтизм як варіант оновлення християнства.</p> <p>Створення естетики як науки А.Баумгартеном. Принципи раціоналістичної естетики у філософії німецького Просвітництва. Мистецтво, його просвітницька і прогресивна роль у суспільстві.</p>	<p><i>Антологія мирової філософії в 4-х т. – М., 1991. – Т. 2.</i></p>	Опрацювати питання теми за матеріалом лекції і зазначеними джерелами	5	

<p>Тема 12. Філософія американського Просвітництва</p> <p>Особливості АП. Деїстична онтологія і матеріалістичний сенсуалізм (К.Колден, І.Аллен, Б Раш).Вчення про природну сутність людини та її тілесні потреби. Етика розумного гуманізму Б.Франкліна. Свобода людини: раціональні засади.</p> <p>Розвиток теорії суспільного договору, громадянських прав Т.Пейна, Т.Джефферсона. Проблема співвідношення суспільства і держави. Модель республіканського правління.</p>	<p><i>Рассел Б. Історія західної філософії</i></p>	<p>Опрацювати питання теми за матеріалом лекції і зазначеними джерелами</p>	<p>5</p>	
<p>Тема 13. Філософія українського Просвітництва</p> <p>Особливості УП: синтез ідей гуманізму і Реформації; ідейне підґрунтя — власні (гуманістичні ідеї братств, КМА), так і запозичені ідеї французьких просвітників. Випускники Києво-Могилянської академії створили у Петербурзі гурток під назвою «Зібрання» (переклад іноземних книг рос. мовою). Діяльність просвітницьких гуртків. Концепція розумного егоїзму (Яків Козельський «Філософські речення»). Загальна вигода як вищий закон державного управління. Ідея суспільного прогресу. Вчення Петра Лодія. Раціоналізм і Просвітництво Григорія Сковороди.</p>	<p><i>Сковорода Г. Кольцо. Дружеский розговор о душевном мире / Філософія : хрестоматія (від витоків до сьогодення) : навч. пос. – К.: Знання, 2009. – С. 124 — 131.</i></p> <p>Горський В.С. Історія української філософії: Курс лекцій. – К.: наукова думка, 1996.</p> <p><i>Кульчицький О. Основи філософії і філософічних наук. – Мюнхен-Львів, 1995.</i></p>	<p>Опрацювати питання теми за матеріалом лекції і зазначеними джерелами</p>	<p>к.р. 10</p>	
<p>6. Система оцінювання курсу</p>				

- Виступи на семінарських заняттях – 15 балів;
- Результати контрольної роботи – 20 балів;
- додаткові завдання 5 б*3=15 балів
- екзамен — 50 балів

7. Політика курсу

Викладання курсу ґрунтується на принципах академічної доброчесності. Студент виконує завдання, які зазначено у програмі (силабусі) вчасно. Всі завдання курсу повинні бути виконаними незважаючи на причину відсутності студента на занятті. Відсутність студента на занятті без поважної причини передбачає зниження балів, які відводяться на обговорення питань семінарських та лекційних занять.

Мінімальна кількість балів з дисципліни - 50 балів, максимальна – 100.

8. Література

Базова

4. Антологія мирової філософії в 4-х т. – М., 1969. – Т. 1. – Ч.1.
5. Захара І. Лекції з історії філософії. – Львів, 1997. – С.179-285.
6. Філософія середніх віків та доби Відродження: Підручник.- К. Вид. ПАРАПАН, - 2002. – 172 с.
7. Декарт Рене. Метафізичні роздуми. Міркування стосовно наук. Головні правила методу. / Філософія : хрестоматія (від витоків до сьогодення) : навч. пос. – К.: Знання, 2009. – С.59-73.
8. Локк Джон. Два трактати про врядування / Філософія : хрестоматія (від витоків до сьогодення) : навч. пос. – К.: Знання, 2009. – С.561-573.
9. Мак'явеллі Ніколо. Державець / Філософія : хрестоматія (від витоків до сьогодення) : навч. пос. – К.: Знання, 2009. – С.549 - 560.
10. Монтень М. Проби. – У 3-х тт. / Пер. з фр. – К.: ДУХ І ЛІТЕРА, 2005.
11. Сковорода Г. Кольцо. Дружеский розговор о душевном мире / Філософія : хрестоматія (від витоків до сьогодення) : навч. пос. – К.: Знання, 2009. – С. 124 — 131.

Додаткова література:

12. Горський В.С. Історія української філософії: Курс лекцій. – К.: наукова думка, 1996.
13. Кульчицький О. Основи філософії і філософічних наук. – Мюнхен-Львів, 1995.
14. Мамардашвілі М. Картезіанські роздуми.
15. Петрушенко В.Л. Філософія: Курс лекцій. – К., Львів, 2001. – 448 с.
16. Пятківський Р.О. Філософія Нового часу. Метод. рекомендації до курсу. Івано-Франківськ, 2010. 52 с.
17. Татаркевич В. Історія філософії. В 3 т. Львів: Свічадо. 1997.
18. Філософський словник / За ред. В. Шинкарука. – К., 1986. (чи інші філософські словники)
19. Філософія : Курс лекцій / За ред. І.Ф.Надольного.
20. Філософія. Курс лекцій: Навч. пос. / Бичко І.В., Табачковський В.Г., Горак Г.І.
21. Філософія: Курс лекцій / За ред. Надольного. – К., 2000.
22. Філософський словник / За ред. В. Шинкарука. – К., 1986.
23. Хамітов Н., Гармаш Л., Крилова С. Історія філософії. Проблема людини та її меж. Навч. посібник. К.: Наукова думка. 2000. – 272с.
24. Федів Ю.О, Мозгова Н.Г. Історія української філософії: Навч. пос. – К.: В-во Україна, 2000. – С.253-505.
25. Філософська думка України: імена та ідеї: Навч.-метод. посібник. – Івано-Франківськ: Плай, 2003. – 136 с.
26. <https://www.britannica.com/topic/axiology>
27. Гілея: науковий вісник: <http://gileya.org/>

Викладач: Радченко Ольга Борисівна